

Bryum sauteri

Päronbryum

Klass: Bryopsida (egentliga bladmossor), **Ordning:** Bryales, **Familj:** Bryaceae, **Släkte:** *Bryum* (bryummossor), **Art:** *Bryum sauteri* - päronbryum Bruch & Schimp. **Synonymer:** *Bryum sauteri* B. S. G.

Kännetecken

Artens skott växer enstaka eller i glesa, gröna tuvor. Skotten är högst 0,5 cm höga. Rhizoiderna är bruna till rödbruna (men tunnare rhizoider ofta orange) och fint men tätt papillösa. Bladen är platta, smalt ovala och jämnt avsmalnande i en relativt vass spets. Nerven är kraftig, grön till rödbrun och mer eller mindre utlöpande. Bladkanten är ofta något tandad upptill och smalt tillbakaböjd eller helt plan i nedre halvan. Kantlisten är mycket otydlig och består när den är som tydligast av något förlängda celler. Bladcellerna är rektangulära till avlånga, 14–16 µm breda och relativt tunnväggiga. Den nordiska populationen är samkönad (synoik) och har ofta rikligt med kapslar, till skillnad från vissa populationer i Storbritannien där arten är skildkönad och kapslar sällsynta. Kapseln är ljusbrun, något krökt, tydligt ihopdragen nedanför mynningen och sitter på ett rödbrunt skaft. Den inre tandkranen har välutvecklade cilier. Specialiserad vegetativ förökning förekommer med rikligt med rhizoidgroddkorn som sitter på långa rhizoider en bit från stammen. Groddkornen är bruna till rödbruna, oftast päronformiga, 40–60 µm breda och består av relativt få celler som inte är utskjutande.

Päronbryum hör till en artrik grupp med små, oftast sterila arter med rikligt med rhizoidgroddkorn som ofta är omöjliga att skilja åt i fält (se särskild bestämningsnyckel). Den kan förväxlas med hallonbryum *Bryum klinggraeffii* och pillerbryum *B. violaceum* som också har små rhizoidgroddkorn, men dessa arter är skildkönade och har nästan aldrig kapslar. Dessutom har pillerbryum *B. violaceum* violetta rhizoider och hallonbryum *B. klinggraeffii* har rhizoidgroddkorn med tydligt utskjutande celler.

Utbredning och status

Arten har hittills bara hittats på en lokal i Sverige, men den är även känd från ett fåtal lokaler i Norge och verkar främst förekomma i bergstrakter eller i fjällnära miljöer. I övriga Norden är den bara funnen sällsynt på Island. Världsutbredningen omfattar Väst- och Centraleuropa, Kanarieöarna, Kaukasus, Nordamerika och Nya Zeeland. Arten är rödlistad i flera andra europeiska länder (Hodgetts 2015).

Ekologi

Päronbryum växer på bar jord i exponerat läge. Substratet är oftast relativt sandig jord som är fuktig eller blöt åtminstone under vinter och vår, men som torkar upp under sommaren, t.ex. i diken och på stränder vid vattendrag. Den förekommer troligen oftast på mer eller mindre neutral jord. På lokalen i Jämtland växte den i ett vägdikey tillsammans med åkerjordmossa *Dicranella staphylina* och gul grusmossa *Ditrichum cylindricum* på relativt bar jord i närheten av en bäck. Lokalen ligger i ett förhållandevis välhävdat kulturlandskap med vallodling som viktigaste brukningsmetod.

Hot

Eftersom artens växtmiljö inte tycks vara särskilt unik är det största hotet troligtvis att arten på grund av sin extrema sällsynthet lätt kan försvinna av rena slumpskäl eller markexploatering.

Åtgärder

Den idag enda kända lokalen bör undersökas och åtgärder föreslås som kan säkerställa en långsiktigt uthållig populationsstorlek. Aktuell växtplats bör dessutom meddelas berörda myndigheter så att den kan skyddas från exploatering.

Övrigt

Etymologi: sauteri = efter Anton Eleutherius Sauter (1800-1881), österrikisk botanist och läkare.

Uttal: [Brýum sauteri]

KEY FACTS Sauter's Thread-moss. Shoots 0.5 cm or less, single or forming loose, green tufts. Rhizoids brown to reddish-brown (thin rhizoids often orange-coloured), finely but densely papillose. Leaves plane, narrowly ovate, evenly tapering to a relatively sharp-pointed apex. Costa stout, green to reddish-brown, excurrent. Nordic populations synoicous, capsules often abundant. Capsule light brown, slightly curved, distinctly contracted below mouth. Seta reddish-brown. Endostome cilia well-developed. Vegetative propagation by abundant gemmae placed on long rhizoids at some distance from the stem. Tubers usually pyriform, 40-60 µm wide, brown to reddish-brown, formed by relatively few, non-protuberant cells. - Grows on bare, relatively sandy soil in exposed situations. The substrate typically remains moist at least throughout winter and spring, but dries out during summer. Found along ditches and streams, probably with a preference for more or less neutral soil.

Litteratur

Hodgetts, N. G. (red.) 2015. Checklist and country status of European bryophytes - towards a new Red List for Europe. Irish Wildlife Manuals 84. National Parks and Wildlife Service, Department of Arts, Heritage and the Gaeltacht, Ireland.

Nyholm, E. 1993. Illustrated Flora of Nordic Mosses. Fasc. 3. Nordisk Bryol. Förening, Köpenhamn och Lund.

Weibull H. 2002. Två nysvenska Bryum! -- Myrinia 12: 96--99.

Weibull, H. 2008. Bryum sauteri päronbryum s. 376-377. I: Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Bladmossor. Kompaktmossor - kapmossor : Bryophyta : Anoetangium - Orthodontium. Art databanken, SLU, Uppsala.

Författare

Henrik Weibull 2008. Redigerat av Tomas Hallingbäck 2010.